

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
23 augustus 2005

Ons kenmerk
DK/BB/05/37158

Uw brief van
4 juli 2005

Onderwerp
Voorgenomen besluitvorming culturele
ondersteuningsstructuur

Bij brief van 4 juli 2005, nr. 05-OCW-B-57, heeft u om een Kabinetsreactie gevraagd op het advies van de Raad voor Cultuur over de culturele ondersteuningsstructuur. Deze reactie ontvangt u hierbij. In deze brief licht ik toe op welke wijze ik in lijn met de geformuleerde uitgangspunten en aan de hand van het raadsadvies tot voorgenomen besluiten ben gekomen. Met de instellingen worden nog gesprekken gevoerd. Tegelijk met deze brief heb ik een brief gestuurd aan alle instellingen om hen over mijn voorgenomen besluit te informeren. Op basis van die gesprekken zal ik de definitieve subsidiebesluiten nemen. Op of rond 21 september zal ik u hiervan een overzicht sturen.

1. Inleiding

In het kader van de Cultuurnota subsidieert de rijksoverheid een groot aantal instellingen met zeer uiteenlopende activiteiten. Daarbij werd tot voor kort geen onderscheid gemaakt tussen soorten instellingen en taken. In de praktijk is het aantal in de Cultuurnota gesubsidieerde instellingen dat zich vooral richt op ondersteunende taken steeds verder gegroeid. In de vorige Cultuurnota is hiervoor ook al aandacht gevraagd. Om de omvang van de ondersteuning inzichtelijk te maken achtte ik het relevant een expliciet onderscheid aan te brengen in producerende en ondersteunende taken en in 'producerende' en 'ondersteunende' instellingen. Uit het overzicht dat dit opleverde, bleek een historisch gegroeid, weinig samenhangend en niet altijd efficiënt geheel met grote verschillen per sector. Ik heb gekozen voor een ingrijpende herstructurering van de culturele ondersteuningsstructuur.

Het doel hiervan is te komen tot een effectievere organisatie van de ondersteuning die bijdraagt aan de vitaliteit en innovatieve kracht van de culturele sector als geheel. Tegelijk noopt de taakstelling voor de cultuursector tot scherpe keuzes. Ik heb er daarbij voor gekozen bij de bezuinigingen op cultuur de nadruk te leggen op de ondersteunende instellingen. Op deze wijze kunnen de producerende

instellingen worden gespaard. Ik hecht daar zeer aan omdat een goed werkende ondersteuningsstructuur ten dienste moet staan van de makers.

De organisatie van de ondersteuningsstructuur moet voldoen aan de volgende drie uitgangspunten:

- De ondersteuningsstructuur moet effectief en samenhangend zijn ingericht;
- Er moet sprake zijn van gescheiden verantwoordelijkheden van overheid en sector;
- De middelen moeten doelmatig en doelgericht worden ingezet.

Om deze redenen is bij de behandeling van de Cultuurnota besloten de ondersteunende instellingen een aparte status te geven. Het budgettair kader voor de ondersteuningsstructuur is verlaagd met € 5 miljoen.

2. Procedure

Omdat de Raad in zijn advies over de cultuurnotaperiode 2005-2008 de beoogde taakstelling voor de ondersteuningsstructuur niet heeft gerealiseerd, is besloten om voor deze categorie een overgangsjaar in te lassen. De ondersteunende instellingen die volgens de Raad voor subsidie in aanmerking komen hebben een beschikking voor één jaar gekregen. Voor de periode 2006-2008 zijn zij in de gelegenheid gesteld om op basis van nader uitgewerkte richtlijnen een aangepast beleidsplan in te dienen. De uitgangspunten voor de ondersteuning in die periode zijn vastgelegd in twee brieven, de Uitgangspuntenbrief ondersteuningsstructuur van 23 december 2004 en de Beoordelingscriteria culturele ondersteuningsstructuur van 10 februari 2005.

In de Adviesaanvraag (DK/AZ/05/5074, Sc-04-74) heb ik de Raad een aantal aandachtspunten meegegeven. Uitgangspunt was dat een integrale herbeoordeling van de ondersteuningsstructuur noodzakelijk was omdat in de loop der jaren een groeiend aantal ondersteunende instellingen een plaats had gekregen in de cultuurnota.

Ik heb dit nader uitgewerkt en de volgende criteria benoemd:

- de kwaliteit van de activiteiten;
- de aard van de activiteiten, d.w.z. gaat het om bestel-, branche- of opdrachttaken;
- de afstemming van de activiteiten op sectoraal en bovensectoraal niveau;
- de doeltreffendheid van de activiteiten, dus niet leidend tot versnippering of doublures;
- de doelmatigheid van de activiteiten, d.w.z. duurzaam en efficiënt.

Andere belangrijke randvoorwaarden die ik de Raad heb meegegeven:

- De subsidiëring van de ondersteunende instellingen zal geschieden aan de hand van een indeling van alle taken in bestel-, branche- en opdrachttaken.
- Voor zover er wijzigingen in de ondersteuningsstructuur worden aangebracht, moeten die op 1 januari 2009, als de nieuwe cultuurnotaperiode begint, volledig zijn afgerond. Dat betekent dat er al in 2007 volledige duidelijkheid moet zijn over de aard van die wijzigingen, omdat in dat jaar de beleidsplannen voor de nieuwe cultuurnotaperiode 2009-2012 ingediend worden.
- De ondersteuningsstructuur is enerzijds stabiel en continu, anderzijds flexibel genoeg om op nieuwe ontwikkelingen in te spelen.

- Het gaat niet alleen om een oordeel over de afzonderlijke instellingen, maar juist ook over de meerwaarde van de taken die zij voor de sector uitvoeren.

3. Raadsadvies

Op 16 juni 2005 heeft de Raad voor Cultuur zijn advies gepresenteerd. Overeenkomstig mijn wens om in het adviestraject ook niet-artistieke expertise te betrekken voor de beoordeling van organisatorische en bedrijfsmatige aspecten, heeft de Raad zich laten bijstaan door een speciale adhoccommissie. Deze commissie was samengesteld uit raadsleden en externe deskundigen op het gebied van bedrijfsvoering, managementvraagstukken en financiering.

De Raad constateert dat de ingediende beleidsplannen onvoldoende mogelijkheden bieden om gedetailleerde uitspraken te doen over de doelmatigheid op zowel instellings- als sectoraal niveau. Hij beveelt mij aan in de toekomst andersoortige instrumenten in te zetten om het functioneren van ondersteunende instellingen te toetsen. Daarbij wordt gedacht aan bedrijfskundige vergelijking en visitatie. Ik neem deze aanbeveling van de Raad over. In mijn brief over de Herijking cultuurnotasystematiek, die ik binnenkort zal uitbrengen, overweeg ik de sectorinstituten in de toekomst op een andere manier te beoordelen, namelijk door middel van – internationale - visitatie en *benchmarking*.

In zijn advies stemt de Raad in met de gekozen lijn om besteltaken onder te brengen in één instituut per sector. Concreet betekent dit dat in enkele sectoren een herstructurerings traject zal worden ingezet. Het gaat hierbij om de sectoren Muziek, Amateurkunst, Film en Erfgoed. De Raad pleit ervoor deze fusieprocessen zo snel mogelijk te laten verlopen.

De Raad spreekt zijn zorgen uit over de samenwerking van de erfgoedkoepels. Volgens de Raad komt de positie van de koepelorganisaties ter discussie als ze niet op korte termijn tot concrete samenwerking komen. Ik deel de zorg van de Raad en wil in de vier erfgoedsectoren musea, archieven, monumentenzorg en archeologie een verdergaande bundeling van de besteltaken.

De Raad is het met mij eens dat de voorgestelde fusies met ingang van de volgende cultuurnotaperiode gerealiseerd moeten zijn. Dit betekent dat de fusieprocessen op 1 januari 2007 bestuurlijk en juridisch zijn afgerond en dat de nieuwe organisaties op 1 januari 2009 volledig functioneren. Tevens wordt geadviseerd in enkele gevallen te voorzien in 'enige dwingende sturing', zowel bestuurlijk als financieel.

4. Budgettair kader

Het budgettair kader voor de culturele ondersteuningsstructuur is vastgelegd in de Cultuurnota 2005-2008 en bedraagt € 34,8 mln¹. In 2005 is dit budget voorlopig ingevuld. De inzet van de huidige besluitvorming is dat dit nu structureel gebeurt op inhoudelijke gronden én op basis van een integrale afweging die recht doet aan de eigen karakteristieken van de ondersteunende instellingen.

De Raad heeft zich niet aan het budgettair kader gehouden. Ondanks deze overschrijding heb ik ervoor gekozen de Raad niet om een nadere toelichting te vragen, omdat de Raad heeft aangegeven niet tot

¹ Dit is exclusief de Vereniging van Openbare Bibliotheken en de Stichting Archiefschool, die beide afzonderlijk behandeld worden.

andere conclusies te kunnen komen. De overschrijding verhindert mij het advies integraal over te nemen en leidt ertoe dat ik van het raadsadvies afwijkende keuzes heb moeten maken. Die heb ik gemaakt op basis van de uitgangspunten die ik geformuleerd heb en aan de Raad bekendgemaakt:

1. De subsidiering van *branchetaken* wordt in de komende periode afgebouwd. Hoewel in de uitgangspunten reeds is opgenomen dat branchetaken niet ondersteund worden, is het ineens stopzetten van de subsidie onwenselijk. Ik kies er daarom voor de subsidiering gefaseerd af te bouwen. Ik wijk daarmee af van de Raad, die bij alle branchetaken die hij positief beoordeelt adviseert het subsidiebedrag nog voor de volledige periode geheel toe te kennen.
2. Geadviseerde *verhogingen van bestaande en honorering van nieuwe besteltaken bij sectorinstituten* worden gefaseerd gehonoreerd, tenzij de verhoging betrekking heeft op een sector waar in de komende periode een fusieproces plaatsvindt. In dat geval wordt de aanvraag op dit punt afgewezen.
3. De adviezen worden scherp getoetst op mogelijke *overlap* met taken die reeds bij een of meer andere instellingen zijn belegd; waar dit het geval is wordt een aanvraag niet gehonoreerd omdat dat strijdig is met mijn wens middelen doelmatig en doelgericht in te zetten.
4. Subsidieaanvragen die projectmatig van aard zijn komen alleen in aanmerking als opdrachttaak. In deze procedure worden alleen aanvragen gehonoreerd die direct samenhangen met de beleidsprioriteiten uit Meer dan de som.

5. Uitwerking

Producerende taken

Zoals ik in Meer dan de Som en de Cultuurnota heb aangegeven, worden instellingen die producerende taken uitvoeren relatief ontzien. Ik heb daarom extra aandacht besteed aan de instellingen die de Raad als producerend aanmerkt. Zij zijn vorig jaar als ondersteunend aangemerkt omdat ze een ondersteunende taak in hun pakket hadden. In een drietal gevallen kan ik instemmen met het advies van de Raad om instellingen nu toch als producerend aan te merken. Het gaat hierbij om de stichting *SWING, Rhythm of Reason* en *Marmoucha*. Deze instellingen worden in de periode 2006-2008 gesubsidieerd conform het raadsadvies. De overige door de Raad als producerend genoemde instellingen blijf ik als ondersteunend aanmerken.

Besteltaken

In de film-, muziek-, amateurkunst- en erfgoedsectoren komen nieuwe sectorinstituten door bundeling van de besteltaken die nu door verschillende organisaties worden uitgevoerd. Vooruitlopend op de vorming van deze instituten worden geen nieuwe instellingen met besteltaken tot de cultuurnota toegelaten. In alle gevallen streef ik naar bestuurlijk en juridisch afgeronde reorganisaties op 1 januari 2007, zodat de nieuwe organisaties (steeds met één bestuur en één directie) op 1 januari 2009 volledig kunnen functioneren. Aan de muziek- en amateurkunstsector, waar deze processen al zijn gestart, heb ik reeds een financiële bijdrage voor externe begeleiding toegezegd. Met de andere sectoren wil ik in snel tot afspraken komen.

Om vermenging van belangen te voorkomen worden geen subsidietaken door sectorinstituten uitgevoerd. De subsidietaken van het *Nationaal Pop Instituut (NPI)* en *Unisono* worden met budget overgedragen aan het *Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten (FAPK)*.

In de *muzieksector* zijn twee instituten voorzien. Met de Raad heb ik een voorkeur voor een functionele scheiding van taken (i.t.t. bijvoorbeeld een onderscheid naar genres) te weten één instituut voor erfgoedtaken² en één instituut voor de overige besteltaken. Erfgoedtaken vereisen een specialistische kennis. Omdat het *Nederlands Muziek Instituut (NMI)* volgens de Raad het toonaangevende instituut voor de muziekerfgoed is, ligt het voor de hand die positie te versterken. Ik overweeg het *NMI* een subsidieverhoging toe te kennen om een begin te kunnen maken met een samenhangende aanpak van het muziekerfgoed. Een en ander is mede afhankelijk van de uitkomst van de fusiegesprekken die de instellingen in de muzieksector momenteel voeren.

In de amateursector is een sectorinstituut voorzien waarin het *Landelijk Centrum Amateurdans*, *Stichting Schrijven*, *Stichting Beeldende Amateurkunst*, *Theaternetwerk NL* en *Unisono* opgaan.

Er zal een sectorinstituut voor de film worden gevormd. Partners in dit instituut zijn *Holland Film*, het *Nederlands Instituut voor Filmeducatie* en de *Filmbank*. In mijn beleidsbrief voor de film zal ik – binnen de context van het gehele filmbeleid – nog nader op dit voornemen terugkomen.

Het *Theater Instituut Nederland (TIN)* ontvangt in lijn met het raadsadvies een subsidieverhoging voor het internationaal cultuurbeleid, onder de voorwaarde dat de taken worden afgestemd met de *SICA*. Omdat ik het belangrijk vind dat door gezelschappen gemaakte registraties van theater- en dansvoorstellingen centraal bijeen gebracht en beheerd worden, ben ik daarnaast voornemens het *TIN* in lijn met het raadsadvies ook een verhoging voor het collectiebeheer toe te kennen.

Vanwege het uitgangspunt dat besteltaken zoveel mogelijk bij een (boven)sectoraal instituut worden belegd, wordt voorgesteld om de functie van *TransArtists* bij de *SICA* onder te brengen.

De *Premsele Stichting* en het *Virtueel Platform* worden in lijn met het raadsadvies in de komende periode in de gelegenheid gesteld zich te ontwikkelen tot de sectorinstituten voor respectievelijk de vormgeving en de nieuwe media. Beide instellingen ontvangen hiervoor een subsidieverhoging.

In de vier erfgoedsectoren musea, archieven, monumentenzorg en archeologie wil ik een verdergaande organisatorische bundeling van de besteltaken. Naast de cultuurdiensten (*ROB/RDMZ/NA* en *ICN*) die als kenniscentrum een deel van de besteltaken in deze vier sectoren vervullen, zijn er koepelorganisaties die zowel branche- als besteltaken uitvoeren. De twee koepelorganisaties uit de sectoren monumentenzorg en archeologie hebben aangegeven hun besteltaken te willen onderbrengen in een gezamenlijke organisatie. Zij plaatsen dit voornemen in een bredere context van samenwerking van erfgoedkoepels. Ik wil een bestelorganisatie tot stand brengen waarin naast de sectoren

² Erfgoedtaken betreffen voornamelijk documentatie en archivering

monumentenzorg en archeologie ook de sectoren musea en archieven vertegenwoordigd zijn. Deze organisatie kan behalve de vier erfgoedsectoren afzonderlijk ook het erfgoedbestel in den brede vertegenwoordigen. Gesteld voor de keuze tussen versnippering van subsidie over vier kleine bestelorganisaties die naast de cultuurdiensten niet anders dan een bescheiden rol kunnen spelen en de subsidiëring van een krachtiger, erfgoedbrede organisatie, kies ik voor het laatste. Met de besturen van de erfgoedkoepels wordt overlegd over de invoering.

In de aanvraag van de *Boekmanstichting* is het onderscheid tussen bestel- en opdrachttaken nog onvoldoende duidelijk. Daarom wil ik in de komende maanden een nader extern onderzoek laten uitvoeren naar de activiteiten van de *Boekmanstichting*. Daarbij wil ik - aansluitend op de opmerking van de Raad dat de instelling de mogelijkheid heeft om additionele middelen te verwerven - met name duidelijkheid in hoeverre het onderzoeksaanbod is afgestemd op de vraag en of daarvoor ook externe financiering kan worden gevonden. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zal ik de subsidie definitief vaststellen. Uitgangspunt is dat tenminste 10% van het huidige werkbudget van de *Boekmanstichting* door externe financiering bijeen kan worden gebracht. Vooruitlopend hierop verlaag ik de subsidie van de *Boekmanstichting* met 10%.

Opdrachttaken

Omdat voor culturele diversiteit niet één sectorinstituut is voorzien, ontvangen alle bestaande bovensectorale aanvragers een opdrachttaak. Het gaat hierbij om *Aida* (voor gevluchte kunstenaars), *Imagine IC* (kennis en uitwisseling van immigratiegeschiedenis), *ATANA* (t.b.v. culturele diversiteit van besturen) en *Netwerk CS* (versterking kennis en deskundigheid van culturele instellingen). Als beleidsprioriteit worden de aanvragen volledig conform het Raadsadvies gehonoreerd. Voor *Aida* leidt dat tot een bescheiden subsidieverhoging.

Distributie en bemiddeling zijn in de Uitgangspuntenbrief als opdrachttaak aangemerkt en worden als zodanig toegekend.

- De filmdistributeurs *Filmbank*, *Cinemien* en *Contact* ontvangen een opdrachttaak voor twee jaar in afwachting van de evaluatie van een nieuwe subsidieregeling van het *Filmfonds*. Omdat het hier om vergelijkbare activiteiten gaat, ontvangen de instellingen dezelfde subsidie. Als gevolg hiervan zullen *Cinemien* en *Contact* elk circa € 17.000 minder subsidie ontvangen dan geadviseerd.
- In de muzieksector worden *Kulsan*, *Sferra* en (deels) *RASA* als bemiddelaars aangemerkt. In het kader van culturele diversiteit worden de aanvragen conform het Raadsadvies volledig gehonoreerd. Voor *Kulsan* betekent dit een bescheiden subsidieverhoging.

Kunst en Zaken bemiddelt tussen kunstinstellingen en bedrijfsleven. De aanvraag wordt conform het Raadsadvies gehonoreerd.

De instellingen *Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland*, *CODART* en de *Stichting Historisch Boerderijenonderzoek* verleen ik subsidie voor een opdrachttaak, onder voorwaarde dat deze subsectorale taak in een sectorbreed verband zal worden ondergebracht.

Branchetaken

Branchetaken ten slotte zijn niet subsidiabel. Bestaande (structurele) subsidies worden afgebouwd.

Op basis van het bovenstaande ben ik gekomen tot een reeks voorgenomen besluiten die binnen het beschikbare budget kunnen worden gerealiseerd. Ik ben vol vertrouwen dat hiermee een belangrijke stap wordt gezet om te komen tot een goed functionerende culturele ondersteuningsstructuur die geheel ten dienste staan van de makers.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

mr. Medy C. van der Laan

Bijlage: 1 Overzicht op instellingsniveau